

**Elizabeth Tucker, *Children's Folklore. A Handbook*,
Greenwood Press, Westport, Connecticut i London 2008., 164 str.**

Elizabeth Tucker je objavila niz knjiga i studija, posebice o dječjem folkloru i folklornim praksama povezanim s nadnaravnim bićima i pojavama među djecom i adolescentima. Ovo autoričino izdanje prije svega nudi pregled građe i istraživanja dječjeg folkloru na engleskom govornom području te pregled smjena paradigmi u kontekstu.

Knjiga je podijeljena u pet cjelina. U uvodnoj cjelini autorica prati razvoj istraživanja dječjeg folkloru od kasnog devetnaestog stoljeća do suvremenih studija s naglaskom na društvenim i političkim promjenama i njihovoj povezanosti s dječjim folklorom i sustavima obrazovanja. Početke istraživanja dječjeg folkloru Tucker dovodi u vezu s industrijalizacijom i romantizmom čiji su učinci, u predodžbenom smislu, vidljivi u idealiziranom poimanju djece i djetinjstva kao bića koja su bliska prirodi i emotivnim principima, kao kontrapunkt materijalnom svijetu, koji postaje sve važnijim snažnom industrijalizacijom. Metaforički, autorica poimanje djetinjstva u 19. stoljeću nastoji definirati u skladu s riječima Williama Wordswortha: "Dijete je čovjekov otac", što je duboko utjecalo na prva istraživanja dječjeg folkloru. Prvi folkloristi koji su se bavili dječjim kulturnim praksama (npr. Alexander Chamberlain, William Wells Newell, Alice Bertha Gomme) slijedili su evolucionističke zasade tadašnje antropologije i folkloristike koje su o dječjem folkloru promišljale kao o prežitku, talogu starijih kulturnih oblika. Prevratnička vremena oko dvaju svjetskih ratova bila su vremena sporadičnog zanimanja za dječje kulturne prakse uopće (primjerice Norman Douglas i Edward Norton). Iako su prve studije o dječjem folkloru (posebno dječjim igrama i pjesmama) nastajale potkraj devetnaestoga stoljeća, studijom koja je otvorila novo znanstveno područje često se određuje ona bračnog para Opie (Iona i Peter) *Lore and Language of Schoolchildren*, koja je objavljena 1959. godine. Otada, nezaobilazna i najvažnija izdanja o dječjem folkloru, uz brojne druge studije, prije svega su *American Children's Folklore* Simona J. Bronnera (1988.) i *Children's Folklore: A Source Book*, koju su uredili Brian Sutton-Smith i njegovi suradnici (1995.). U povijesnom slijedu, Tucker u ovom izdanju propituje istraživanja dječjeg folkloru i u kontekstu hipi-pokreta kao odgovora na aktualnu američku politiku 1960-ih, rušenja berlinskog zida i pada komunizma na prijelazu 1980-ih i 1990-ih, okolnostima rastućeg nasilja među djecom i adolescentima, uvjetima terorizma, a posebno promjenama širenjem interneta.

U uvodnoj cjelini autorica propituje i dileme povezane s terenskim radom s djecom. Do danas su se promijenili krajolici terena na kojima postoji dječji folklor pa su istraživanja moguća i u kiberprostoru, primjerice na You Tubeu, gdje djeca razmjenjuju folklorne sadržaje, na internetskim forumima i slično. Tucker u uvodnom poglavlju promišlja i odnose dječjeg folkloru i institucionaliziranog odgoja, dječjih folklornih festivala i dr.

U drugom poglavlju autorica definira osnovne pojmove, a to su djetinjstvo i folklor, te razrađuje klasifikaciju dječjeg folkloru. Katkad je folklorne oblike koje je autorica pokušala usustaviti i klasificirati nemoguće promatrati odvojeno. Kulturne su to prakse koje proizlaze jedne iz drugih, koje su jedne za druge uvjetujuće. Ono što je autorica na više mjesta nastojala pokazati pojedinim oblicima jesu promjene koje dječji folklorni oblici prolaze svakodnevno s obzirom na brojne promjene u društvu. U trećem je poglavlju, prema klasifikaciji što je iznosi, donijela brojne primjere zagonetki, viceva, viktimizacijskih praksi (u žargonu bile bi to *spacke*), brojalica, rugalica (koje se u novije vrijeme sve češće tretiraju kao nasilje među vršnjacima), pjesmica (koje su iz dječjeg folkloru preuzete i za poučavanju djece engleskomu jeziku), skandiranja, bodrenja (*cheers*), igara, podvala (kao primjerice prvotravanjske šale, lažni telefonski pozivi, podvale u doba Noći vještica i sl.), rituala i dječjeg folkloru koji se manifestira i u materijalnim predmetima (npr. kućice i skrovišta). U oblike dječjeg folkloru

autorica, dakako, ubraja i pripovjedne oblike, od kojih su najveću pozornost folklorista (pa i same autorice u drugim njezinim radovima) privukle predaje.

Istraživanja dječjeg folklor, od spomenutih evolucionistički determiniranih prvih studija s kraja 19. stoljeća, preko "pionira dječjih igrališta", počevši od sredine 20. stoljeća pa sve do recentnijih istraživanja (Ione i Petera Opie, Brian Sutton-Smith, Dorothy Howard i dr.), uglavnom su se priklanjala paradigmatama koje su se izmjenjivale u folkloristici i antropologiji, a pojedini aspekti dječjih folklornih praksi privlačili su i istraživače drugih društvenih i humanističkih disciplina. Tucker je u pregledu paradigmi koje su utjecale na istraživanja dječjeg folklor izdvojila istraživački pristup usmjeren na izvedbu, potom psihoanalitički, zatim usmjeren na rodne identifikacije te na aspekte prostora i mjesta (igralište, dom, škola i sl.). Važan istraživački aspekt dječjeg folklor, koji je autorica izdvojila i koji je posebno privukao folkloriste, vezan je uz nadnaravno (npr. prizivanja duhova i sl.). Jedan od izdvojenih smjerova je i komparativni pristup dječjem folkloru u različitim kulturnim tradicijama i među doseljeničkim stanovništvom, dok je jedan posebnu pozornost posvećivao problemima nasilja među djecom (posebno u SAD-u).

Najzanimljivije je poglavlje u publikaciji posljednje, naslovljeno "Contexts" (Konteksti), u kojemu autorica dječji folklor promatra u kontekstu autobiografske proze, dječje književnosti, filma, televizije, industrije igračaka, koji mogu folkloristima poslužiti ne samo kao izvori i analitički predmeti nego autorica naglašava i povratnu spregu dječjeg folklor i spomenutih oblika.

Ono čemu u knjizi nije pridano dovoljno pozornosti i što je posebno vidljivo u klasifikaciji tzv. dječjeg folklor jesu neprestani utjecaji i promjene koje dječji folklor prolazi u svakodnevnim interakcijama odraslih i djece. Premda je velika pozornost posvećena društvenom i povijesnom kontekstu dječjeg folklor te istraživanjima, još uvijek mu se pripisuje prevelika autonomnost koja mu ne pripada, pri čemu autorica smatra da djeca kulturne oblike u svakodnevici oblikuju, rabe i prenose u generacijskom vakuumu. Knjiga nije ponudila ozbiljniji osvrt na život tzv. dječjeg folklor među pripadnicima svih generacija (dakako u bitno promijenjenu obliku s izmijenjenom funkcijom). Dijelom je to učinjeno u posljednjem poglavlju, gdje autorica problematizira autobiografsku prozu kao izvor za istraživanje dječjeg folklor koji dijelom može ponuditi uvide u procese što potiču oblikovanje i prenošenje folklornih sadržaja u kontekstu generacijske dinamike i životnog ciklusa pojedinca.

Ipak, unatoč tomu, ovo je vrlo pregledno i korisno izdanje obuhvatilo dječje kulturne prakse i njihova istraživanja u širem društvenom kontekstu.

Jelena Marković

Stephen M. Levin, *The Contemporary Anglophone Travel Novel. The Aesthetics of Self-Fashioning in the Era of Globalization*, Routledge, New York i London 2008., 185 str.

Stephen M. Levin profesor je engleske književnosti na Sveučilištu Clark u Massachusettsu, a bavi se suvremenom britanskom i postkolonijalnom književnošću, kulturalnim studijima i književnom teorijom. Njegova studija *The Contemporary Anglophone Travel Novel*, izašla 2008. u izdanju renomiranog Routledgea, sastoji se od pet poglavlja: uvodnog i zaključnog te središnja tri, u kojima na temelju psihoanalitičke kategorizacije tipova karaktera (neurotičnog, histeričnog i melankoličnog) analizira niz suvremenih putopisnih romana. Figure analiziranih pustolova-putnika na bijeg motivira pobuna protiv društvenog poretka,